

Decyzja Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia 7 kwietnia 2004 r. utrzymująca w mocy decyzję GIODO (nr. GI-DEC-DS-18/04/36) nakazującą Towarzystwu Ubezpieczeń na Życie przywrócić stan zgodny z prawem w procesie przetwarzania danych osobowych osób przystępujących do ubezpieczenia posiadaczy rachunków kart kredytowych Banku, poprzez: usunięcie z treści formuły zgody na przetwarzanie danych osobowych zawartej w „Deklaracji przystąpienia do ubezpieczenia posiadaczy rachunków kart kredytowych Banku ” postanowień dotyczących pozyskiwania danych o stanie zdrowia psychicznego oraz usunięcie danych o stanie zdrowia psychicznego posiadaczy rachunków kart kredytowych Banku pozyskanych na podstawie ww. „Deklaracji”.

Warszawa, dnia 7 kwietnia 2004 r.

GI-DEC-DS-87/04

DECYZJA

Na podstawie art. 138 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) oraz art. 12 pkt 2 i art. 18 ust. 1 pkt 1 i 6 w zw. z art. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.) i art. 50 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie wniosku *Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Q* z siedzibą w (...) o ponowne rozpatrzenie sprawy zakończonej decyzją Generalnego Inspektora z dnia 23 stycznia 2004 r. (znak: GI-DEC-DS-18/04/36), nakazującą *Towarzystwu Ubezpieczeń na Życie Q* przywrócić stan zgodny z prawem w procesie przetwarzania danych osobowych osób przystępujących do ubezpieczenia posiadaczy rachunków kart kredytowych *Banku I*, poprzez: 1) usunięcie z treści formuły zgody na przetwarzanie danych osobowych zawartej w „Deklaracji przystąpienia do ubezpieczenia posiadaczy rachunków kart kredytowych *Banku I*” postanowień dotyczących pozyskiwania danych o stanie zdrowia psychicznego oraz 2) usunięcie danych o stanie zdrowia psychicznego posiadaczy rachunków kart kredytowych *Banku I* pozyskanych na podstawie „Deklaracji”, o której mowa w pkt 1 tej decyzji,

utrzymuję w mocy zaskarżoną decyzję.

Uzasadnienie

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, zwany dalej Generalnym Inspektorem, uzyskał informację, że *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* z siedzibą w (...), stosuje „Deklarację przystąpienia do ubezpieczenia posiadaczy rachunków kart kredytowych *Banku P*” (zwaną dalej „Deklaracją”), która zawiera formułę zgody na przetwarzanie danych osobowych budzącą wątpliwości z punktu widzenia zgodności z obowiązującymi przepisami prawa, regulującymi kwestię pozyskiwania informacji o stanie zdrowia psychicznego. Wskazana formuła zgody na przetwarzanie danych osobowych zawiera m.in. postanowienie, stosownie do którego, „na podstawie art. 27 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.) wyrażam zgodę na zasięganie przez *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* wszystkich informacji dotyczących mojego przeszłego i obecnego stanu zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, u każdego lekarza i w każdej placówce służby zdrowia”. „Deklaracja” taka podpisywana jest przez osobę ubezpieczaną, przystępującą do wskazanej „Umowy Ubezpieczenia na Życie Posiadaczy Kart Kredytowych *Banku P*”, zwanej dalej „Umową Ubezpieczenia”.

W toku wszczętego w tej sprawie przez Generalnego Inspektora z urzędu postępowania odebrano od *Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Q* wyjaśnienia, jak też uzyskano stanowiska Ministra Zdrowia oraz Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych (zwanej dalej KNUiFE) w sprawie zgodności z przepisami prawa pozyskiwania przez zakłady ubezpieczeń danych o stanie zdrowia psychicznego osoby, której dotyczy ubezpieczenie.

Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q w szczególności wskazało, że „konieczność pozyskiwania przez Towarzystwo informacji o stanie zdrowia osoby ubezpieczanej, w tym zdrowia psychicznego, związana jest z postanowieniami umowy ubezpieczenia, które przewidują okoliczności wyłączające odpowiedzialność Towarzystwa. Informacje te uzyskiwane są za zgodą osoby przystępującej do ubezpieczenia. W zależności od przyczyny śmierci lub wystąpienia niezdolności do pracy Towarzystwo realizuje lub odmawia wypłaty świadczenia”. Ponadto, po zapoznaniu się z materiałem dowodowym zebrany w postępowaniu, *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* podniosło, iż odbieranie przez nią od osoby przystępującej do „Umowy Ubezpieczenia” zgody na przetwarzanie wskazanych

danych osobowych znajduje podstawy w przepisach ustawy o ochronie danych osobowych oraz art. 18 ust. 3 pkt 1 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej i art. 40 ust. 2 pkt 4 ustawy o zawodzie lekarza.

W ocenie przedstawionej przez Ministerstwo Zdrowia, postanowienia „Deklaracji” w zakresie dotyczącym pozyskiwania przez *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* danych osobowych o stanie zdrowia psychicznego osoby ubezpieczanej są sprzeczne z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.), przewidującymi tajemnicę informacji dotyczących stanu zdrowia psychicznego. Odmienne stanowisko przedstawiła KNUiFE.

Generalny Inspektor nie podzielił stanowiska *Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Q* i w dniu 23 stycznia 2004 r. (znak: GI-DEC-DS-18/04/36) wydał decyzję administracyjną, mocą której nakazał *Towarzystwu Ubezpieczeń na Życie Q* przywrócenie stanu zgodnego z prawem w procesie przetwarzania danych osobowych osób przystępujących do ubezpieczenia posiadaczy rachunków kart kredytowych *Banku I*, poprzez: 1) usunięcie z treści formuły zgody na przetwarzanie danych osobowych zawartej w „Deklaracji” postanowień dotyczących pozyskiwania danych o stanie zdrowia psychicznego oraz 2) usunięcie danych o stanie zdrowia psychicznego ww. posiadaczy rachunków kart kredytowych.

W dniu 12 lutego 2004 r. do Generalnego Inspektora wpłynął wniosek *Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Q* (wysłany w terminie) o ponowne rozpatrzenie sprawy zakończonej ww. decyzją. W jego uzasadnieniu *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* podniosło większość dotychczasowych argumentów, a ponadto wskazała, że pozyskiwanie przez nią danych o stanie zdrowia psychicznego osób ubezpieczanych znajduje uzasadnienie w przepisie art. 22 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 124, poz. 1151 z późn. zm.). W szczególności, *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* wyraziło opinię, iż powołana ustawa o działalności ubezpieczeniowej „zawiera szczególne przepisy nt. przetwarzania przez zakłady ubezpieczeń danych o stanie zdrowia klientów, przewidując dalej idącą ochronę w stosunku do ustawy o ochronie danych osobowych (szczególne zasady udostępniania tych danych na zewnątrz, art. 19 ustawy, i obowiązek występowania o dane medyczne wyłącznie przez lekarza upoważnionego przez zakład ubezpieczeń, art. 22 ust. 2 tej ustawy)”. Ponadto, nawiązując do treści art. 50 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* podkreśliło, że „traktowanie treści art. 50 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego jako zamkniętego katalogu podmiotów, którym informacje o stanie zdrowia psychicznego mogą być udostępnione, powodowałoby brak możliwości udostępnienia tych danych osobie, której dane

dotyczą. Jeżeli jednak osoba ta może uzyskać do tych danych dostęp, może ona również upoważnić inny podmiot do zasięgania informacji w tym zakresie. (...) Informacja przedstawiona w przedmiotowej decyzji skłaniałaby do konstatacji, że osoba której dane podlegają ochronie, wbrew swojej woli mogłaby zostać pozbawiona możliwości dysponowania dostępem do własnych danych osobowych, chociaż prawo takie wynika wprost z art. 27 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych”.

Po dokonaniu ponownej analizy niniejszej sprawy, Generalny Inspektor zważył, co następuje:

Przesłanki przetwarzania danych osobowych dotyczących stanu zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, określa art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą. Jednakże, stosownie do przepisu art. 5 ustawy, jeżeli przepisy odrębnych ustaw, które odnoszą się do przetwarzania danych, przewidują idącą ich ochronę, niż wynika to z niniejszej ustawy, stosuje się przepisy tych ustaw.

Wobec argumentów *Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Q* przedstawionych we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, ponownie wskazać należy, że w opinii Generalnego Inspektora ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, powołana już wyżej, zawiera postanowienia, które w sposób odrębny regulują przetwarzanie danych o stanie zdrowia psychicznego oraz przewidują wyższy poziom ich ochrony, w rozumieniu art. 5 ustawy, niż wynikający z art. 27 ustawy. Przepis art. 50 ust. 1 ustawy ustanawia bowiem tzw. tajemnicę informacji o stanie zdrowia psychicznego, stanowiąc, że osoby wykonujące czynności wynikające z niniejszej ustawy są obowiązane do zachowania w tajemnicy wszystkiego, o czym powezmą wiadomość w związku z wykonywaniem tych czynności, stosownie do odrębnych przepisów, a nadto z zachowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednocześnie, ust. 2 tego przepisu zawiera katalog podmiotów uprawnionych do pozyskiwania wskazanych informacji. Treść art. 50 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego nie pozostawia przy tym wątpliwości, że wyliczenie osób i organów, względem których osoby wykonujące czynności przewidziane przepisami ustawy o ochronie zdrowia psychicznego są zwolnione z obowiązku dochowania tajemnicy, ma charakter katalogu zamkniętego (tak też np. Juliusz Duda, Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. Komentarz, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2002, Lex Polonica Maxima XII/2002). W ten sam sposób analizowany przepis interpretuje Ministerstwo Zdrowia. Jednocześnie, z analizy przesłanek przetwarzania danych o stanie zdrowia, wymienionych w art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie

danych osobowych i sytuacji usprawiedliwiających udostępnienie danych o stanie zdrowia psychicznego, określonych w wyżej wskazanym art. 50 ust. 2 wynika, że ustawa o ochronie zdrowia przewiduje węższy katalog podmiotów, które mogą pozyskać takie dane. Przepis art. 50 ust. 2 przewiduje bowiem tylko cztery kategorie takich podmiotów, określając przy tym precyzyjnie okoliczności, w jakich mogą ubiegać się o dostęp do nich. W porównaniu z przepisem art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie danych osobowych jest to zatem regulacja bardziej szczegółowa, a w konsekwencji zapewniająca wyższy poziom ochrony danych o stanie zdrowia psychicznego.

W świetle powyższego stwierdzić zatem trzeba, że Generalny Inspektor zasadnie stwierdził w zaskarżonej decyzji, że niedopuszczalne jest posługiwanie się przez *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* formułą zgody na przetwarzanie danych osobowych, odbieranej od osoby przystępującej do „Umowy ubezpieczenia”, która zawiera postanowienia dotyczące upoważnienia *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* do pozyskiwania danych o stanie zdrowia psychicznego tej osoby. Możliwość udzielenia takiego upoważnienia nie jest bowiem przewidziana w żadnym z czterech punktów przepisu art. 50 ust. 2 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Stanowisko Generalnego Inspektora w tym względzie podzieliło Ministerstwo Zdrowia, które w swym piśmie przysłanym w toku niniejszego postępowania, wyżej już sygnalizowanym, jednoznacznie stwierdziło, iż: „Katalog podmiotów wymienionych w art. 50 ust. 2 jest więc ograniczony i ma charakter zamknięty, nieprzewidujący podmiotów, które dana osoba mogłaby ewentualnie upoważnić do zbierania dotyczących jej różnego rodzaju danych, w tym dotyczy to możliwości upoważniania takich podmiotów jak zakłady ubezpieczeń”.

Generalny Inspektor za nieracjonalny uznaje przy tym argument *Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Q*, iż przyjęcie ww. koncepcji zamkniętego katalogu uprawnionych do pozyskiwania danych o stanie zdrowia psychicznego prowadzi do wniosku, iż sam zainteresowany nie będzie miał dostępu do dotyczących go danych. Oczywiście jest bowiem, że każdy może domagać się udostępnienia mu wszelkich informacji tak o przebiegu jego leczenia, jak i o utrwalonym w dokumentacji medycznej stanie jego zdrowia, przetwarzanej przez lekarzy i placówki służby zdrowia.

Ponadto, powtórzenia wymaga, że treść zawartej w „Deklaracji” kwestionowanej formuły zgody w zakresie dotyczącym pozyskiwania danych o stanie zdrowia psychicznego ubezpieczonego nie znajduje uzasadnienia w przepisach ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 204 z późn. zm.). Skoro

bowiem ustawa o ochronie zdrowia psychicznego w sposób odrębny reguluje przetwarzanie danych o stanie zdrowia psychicznego, to tym samym nie znajdują w tym zakresie zastosowania jakiegokolwiek inne przepisy prawa (oczywiście, o ile w sposób jeszcze bardziej szczegółowy nie reglamentują dokonywania operacji na takich danych). Taki wniosek opiera się na rozumowaniu prawniczym, dotyczącym stosowania tzw. reguły kolizyjnej *lex specialis derogat legi generali*. W świetle powyższego, skoro przepisy ustawy o zakładach opieki zdrowotnej i zawodzie lekarza, na które powołuje się *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q*, odnoszą się jedynie generalnie do przetwarzania danych o stanie zdrowia (a nie danych o stanie zdrowia psychicznego), a jednocześnie obowiązuje ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, regulująca przetwarzanie takich szczególnych danych – to pierwszeństwo w stosowaniu powinny mieć jej przepisy.

W opinii Generalnego Inspektora argumentacja powyższa znajduje zastosowanie również w stosunku do pozyskiwania przez zakłady ubezpieczeń danych o stanie zdrowia na podstawie przepisów powołanej już ustawy o działalności ubezpieczeniowej. Przepis art. 22 tej ustawy stanowi, że zakład ubezpieczeń może uzyskać odpłatnie od podmiotów, o których mowa w art. 4 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, które udzielały świadczeń zdrowotnych ubezpieczonemu lub osobie, na rzecz której ma zostać zawarta umowa ubezpieczenia, informacje o okolicznościach związanych z oceną ryzyka ubezpieczeniowego i weryfikacją podanych przez tę osobę danych o jej stanie zdrowia, ustaleniem prawa tej osoby do świadczenia z zawartej umowy ubezpieczenia i wysokością tego świadczenia, a także informacje o przyczynie śmierci ubezpieczonego, z wyłączeniem wyników badań genetycznych (ust. 1). Z żądaniem przekazania informacji, o których mowa w ust. 1, występuje lekarz upoważniony przez zakład ubezpieczeń (ust. 2).

W świetle treści powołanego przepisu, zauważyć należy, iż – podobnie jak w ustawie o zakładach opieki zdrowotnej oraz zawodzie lekarza - ustawodawca posługuje się w nim ogólnym terminem „informacja o stanie zdrowia”, nie wskazując, jakie dane zakład ubezpieczeń może pozyskiwać, w szczególności nie precyzując, iż uprawniony jest ewentualnie do pozyskiwania danych o stanie zdrowia psychicznego ubezpieczonego lub osoby, na rzecz której ma zostać zawarta umowa ubezpieczenia. Skoro zatem przepis art. 22 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej ogólnie jedynie wskazuje na dopuszczalność pozyskiwania danych dotyczących stanu zdrowia (a nie zdrowia psychicznego), to bez wątpienia regulacje bardziej szczegółowe w tym zakresie zawiera ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. Jednocześnie, ze wzmianki zamieszczonej w omawianym przepisie, dotyczącej „wyników badań genetycznych” w żadnym razie nie wynika - jak sugeruje *Towarzystwo*

Ubezpieczeń na Życie Q – że zakład ubezpieczeń (za pośrednictwem upoważnionego lekarza) może pozyskiwać wszelkie inne dane o stanie zdrowia osoby ubezpieczanej, w tym o stanie zdrowia psychicznego. W opinii Generalnego Inspektora jest to jedynie informacja wskazująca generalnie na niedopuszczalność pozyskiwania tego rodzaju danych przez zakład.

Ponadto, wobec powtórzenia przez *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* argumentu odnoszącego się do odbierania przez nią zgody na pozyskiwanie danych o stanie zdrowia psychicznego „w związku z postanowieniami umowy ubezpieczenia, zawartymi we wręczanym osobom ubezpieczanym dokumencie zawierającym warunki udzielania ochrony ubezpieczeniowej”, stwierdzić należy, iż jest on pozbawiony podstaw prawnych. Z treści tych postanowień wynika co prawda, że *Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Q* nie ponosi odpowiedzialności z tytułu umowy ubezpieczenia, jeżeli dane zdarzenie spowodowane było chorobą psychiczną, czy zaburzeniem czynności psychicznych osoby ubezpieczonej, jednakże zasady przetwarzania danych o stanie zdrowia psychicznego określa ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, a zatem akt o charakterze powszechnie obowiązującym, natomiast ewentualne postanowienia umowne powinny być z nimi zgodne.

W świetle powyższego, Generalny Inspektor zasadnie nałożył zatem na *Towarzystwie Ubezpieczeń na Życie Q* obowiązek modyfikacji formuły zgody na przetwarzanie danych osobowych zawartej w „Deklaracji”, jak też usunięcia już pozyskanych na jej podstawie danych o stanie zdrowia psychicznego osób przystępujących do ubezpieczenia posiadaczy rachunków kart kredytowych *Banku I*.

Decyzja jest ostateczna. Na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy o ochronie danych osobowych, w związku z art. 53 § 1 i art. 54 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270), od niniejszej decyzji stronie przysługuje prawo wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (ul. Jasna 2/4, 00 – 013 Warszawa), w terminie 30 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji, w dwóch egzemplarzach, za pośrednictwem Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (na adres: ul. Stawki 2, 00 – 193 Warszawa).